

TKBB DANIŞMA KURULU KARARI

KARAR TARİHİ : 01.12.2022

KARAR NO : 57

KARAR KONUSU : Darphane Altın Sertifikasına İlişkin Görüş Talebi

İLGİ

TALEP TARİHİ : 22.11.2022

TALEP/SAYI NO : E-63862138-804.01-4514

TALEP KONUSU : Darphane Altın Sertifikasına İlişkin Görüş Talebi

TALEP SAHİBİ : Türkiye Katılım Bankaları Birliği

TALEP ÖZETİ : T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı – Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü’nden alınan 21/11/2022 tarih E-57045382-000-46279 sayı ve “Darphane Altın Sertifikası” konulu yazı ile ekleri ilişkide paylaşılmış olup, bahse konu Darphane Sertifikalarının katılım fonları ve katılım emeklilik fonları tarafından alınıp-satılabilmesinin katılım finansı ilke ve standartları açısından görüş ve değerlendirilmesi hususu.

KARAR : Darphane altın sertifikalarının katılım fonları ve katılım emeklilik fonları tarafından alınıp satılması, sertifikayı ihraç eden kuruluşun bu sertifikaların karşılığı olan altını somut olarak ayrı bir yerde tutması ve sertifika sahiplerine altınlarını fiziksel olarak teslim alma imkanlarının karşılıklı rıza ile yapılan sözleşme hükümleri çerçevesinde sağlanmış olması kaydıyla caizdir. Fiziksel teslimin şu andaki bazı teknik yetersizlikler ve maliyet yüksekliği sebebiyle ancak belli bir miktar ve üzerinde yapılabilir olması hususu, sözleşmenin bu konuyu da içeren karşılıklı rızaya dayanması, herhangi bir belirsizlik taşımaması ve taraflardan birinin zor durumundan istifade ile onu rızası olmayan bir işleme zorlamanın bulunmaması gibi sebeplerle uygun görülebilir.

GEREKÇE : Karar talebi ve eklerinde yer alan bilgiler incelendiğinde Darphane’nin elindeki altın stoğunun bir kısmını hisselerle bölüp sertifikalaştırarak borsa üzerinden alım-satım konu ettiği, söz konusu sertifikanın ihraca konu altını temsil ettiği, bu sertifikayı satın alan kişilerin aldığı sertifika miktarınca söz konusu altının mâliki haline geldiği anlaşılmaktadır. Sertifikaya konu altının tamamının fiziken karşılığının olması, alım-satım işlemi gerçekleştiği anda kıymetlerin tarafların hesabına geçmesi ve bu yolla sarf akdinin temel şartlarından biri olan karşılıklı kabzın hükmen gerçekleşmiş olması sebebiyle söz konusu işlem uygun görülebilir. Altın almak isteyen yatırımcının satın alacağı altının bedelini yatırım hesabına koyup peşin bir bedelle altını satın alması, yatırım hesabı üzerinde yaptığı tüm altın alım-satım işlemlerinin her birinde kıymetlerin tarafların hesabına geçmiş olması sebebiyle menkul kıymet işlemlerinin zorunlu süreçlerinden biri olan

takaslaşmanın T+2’de gerçekleşmiş olması, işlemin sıhhatini etkileyen bir husus olarak görülmeyebilir. Diğer taraftan fiziki teslimin belirli miktarlarla sınırlı tutulması hususu, sözleşmenin bu konuyu da içeren karşılıklı rızaya dayanması, herhangi bir belirsizlik taşımaması, taraflardan birinin zor durumundan istifade ile onu rızası olmayan bir işleme zorlamanın bulunmaması, bir akit içinde iki akit yapma (safkateyn fî safka) yasağının gidermeyi amaçladığı mahzurları taşımaması gibi gerekçelerle olumlu görülebilir. Dolayısıyla söz konusu sınırlı teslim şartı, klasik fıkıh doktrininin sarf sözleşmeleri bağlamındaki kurallarına esaslı bir aykırılık teşkil etmez. Kaldı ki bunun bir aykırılık olduğu ileri sürülse bile bu eksiklik, şu andaki yüksek operasyon maliyetleri veya küçük miktarlardaki altının fiziksel tesliminin, sertifika sahibinin istediği her zaman ve her yerde mümkün olamaması sebebiyle, aykırılığı giderecek tedbirler alınıncaya kadar zorunluluk ilkesi çerçevesinde değerlendirilebilir. Açıklanan bu yaklaşımlar göz önüne alınarak ihtilaftan uzak kalma duyarlılığıyla katılım fonları ve katılım emeklilik fonlarının söz konusu sertifikaların alım-satımını yaparken fiziken teslim edilebilir miktarlara riayet ederek işlemlerini yapması yerinde olacaktır. Diğer taraftan Darphane ve diğer ilgili kurumların, altın sertifikasyonu işlemlerini mümkün olan en kısa sürede ihtilaf noktalarını da dikkate alan bir yapıya kavuşturması önem arz etmektedir.

Bu karar Prof. Dr. Ertuğrul Boynukalın ve Prof. Dr. Soner Duman’ın karşı oyuyla ve oy çokluğu ile alınmıştır.

MUHALEFET ŞERHİ

: İslam hukukunda altının altın, gümüş veya paralarla mübadelesi “sarf akdi” kapsamında değerlendirilir. Fıkıh mezhepleri sarf akdinde bedeller arasındaki karşılıklı değişimin, faize yol açma ihtimalini kesinlikle bertaraf edecek biçimde gerçekleşmesini temin etmek amacıyla bu bedellerin akit meclisinde değiştirilmesinin gerekli olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Bu şarta riayet edilmemesi halinde Hanefî mezhebi dışındaki üç mezhebe göre akit yok hükmünde (bâtıl) iken Hanefilere göre akit fâsit olarak kurulmuş olsa da düzeltilerek (tashih edilerek) fıkhen uygun bir hale getirilmesi gereklidir.

Diğer yönden, bir akit içinde iki akit yapmayı (safkateyn) yasaklayan hadisleri esas alan İslam hukukçularının kahir ekseriyetinin de tercih ettiği üzere, faizden, belirsizlikten ve haksız kazançtan sakındırma, ihtiyaç sahiplerini ve zayıf tarafı koruma kaygılarıyla bir akit içinde bu akdin yapısına aykırı olan ikinci bir akit yapma şartının ileri sürülemeyeceği hususu İslam hukukunda hâkim olan görüştür.

Darphane tarafından yürürlüğe konulan altın sertifikası işlemlerinde altınların fiziksel teslimlerinin bir defaya mahsus dört ay geciktirilmesi, sonraki dönemlerde de fiziksel teslimin belirli bir miktar şartıyla sınırlandırılması sarf akdinin genel kurallarına aykırıdır. Her ne kadar sertifikanın teslimi ve bunun dijital ortamda kayıtlı hale getirilmesi hükmen kabz ve teslim gibi değerlendirilebilirse de ihraççı kuruluşun, 50 gramın altında olan veya 50 gramı geçse bile 60, 70 ...gr. gibi onun katları arasında kalan kısımda fiziksel teslim yapmayıp altının işlem günündeki TL kuru üzerinden geri ödemeyi şart koşması, sarf akdi yaparken, ileride olası taleplerde tek taraflı sarf akdi yapma şartını ileri sürmek anlamına geldiği gibi İslam hukukçularınca ittifakla caiz görülmeyen vadeli sarf akdi işlemine de yol açmaktadır ki bu hususlar sarf akdinin yapısına ve gereklerine aykırıdır. Talep etmesi halinde altın sertifikalarının fiziki altına dönüştürülerek müşteriye kayıtsız ve şartsız olarak tesliminin imkânı, dayanak varlığı (altın) bağlı bir tür türev ürün olan bu sertifikaların karşılığı olan altın varlığının sadece kaydî (itibari) olmadığını, fiilen de

var olduğunu göstermesi açısından da zaruridir.

Bu bakımdan darphane tarafından çıkarılan altın sertifikalarının sarf akdine ilişkin ittifakla benimsenen hükümlere ve bir akit içinde başka bir akit yapmayı şart koşma konusundaki yasağa aykırı düştüğü görülmektedir.

Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda katılım fonları ve katılım emeklilik fonlarınca söz konusu sertifikaların alım satımı, ancak fiziksel teslimin mümkün olduğu zaman diliminde ve fiziksel teslimin mümkün olduğu miktarlar üzerinden câiz görülebilir. Bunun dışında söz konusu sertifikaların alım-satımının caiz olmadığını düşünmekteyiz.

En doğrusunu Yüce Allah bilir.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Hasan HACAK
Başkan

e-imzalıdır

Prof.Dr. Ertuğrul BOYNUKALIN
Başkan Vekili

e-imzalıdır

Prof.Dr. Abdullah KAHRAMAN
Üye

e-imzalıdır

Prof.Dr. Ahmet YAMAN
Üye

e-imzalıdır

Prof.Dr. Soner DUMAN
Üye

e-imzalıdır

Doç.Dr. Abdurrahman SAVAŞ
Üye

e-imzalıdır

Temel HAZIROĞLU
Üye